Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 19 november 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Fri rörlighet för varor – Gemensam organisation av marknaden för lin och hampa – Undantag – Skydd för folkhälsan – Nationell lagstiftning som begränsar industrialisering och saluföring av hampa till endast fibrer och frön – Cannabidiol (CBD)”

I mål C-663/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Cour d’appel d’Aix-en-Provence (Appellationsdomstolen i Aix-en-Provence, Frankrike) genom beslut av den 23 oktober 2018, som inkom till domstolen den 23 oktober 2018, i brottmålet mot

**B S,**

**C A**

ytterligare deltagare i rättegången:

**Ministère public,**

**Conseil national de l’ordre des pharmaciens,**

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Vilaras samt domarna N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin (referent) och K. Jürimäe,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: handläggaren V. Giacobbo,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 23 oktober 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– B S, genom X. Pizarro och I. Metton, avocats,

– C A, genom E. van Keymeulen, M. De Vallois, A. Vey och L.-M. De Roux, avocats,

– Frankrikes regering, genom A.-L. Desjonquères, C. Mosser och R. Coesme, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: franska.

– Greklands regering, genom G. Kanellopoulos och A. Vasilopoulou, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom A. Lewis, M. Huttunen och M. Kaduczak, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 14 maj 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

## Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 34 och 36 FEUF, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009 (EUT L 347, 2013, s. 608) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 (EUT L 347, 2013, s. 671).

2 Begäran har framställts i ett brottmål i Frankrike mot B S och C A, angående saluföring och distribution av en elektronisk cigarett innehållande hampolja.

### Tillämpliga bestämmelser

#### *Internationell rätt*

*HS och de förklarande anmärkningarna till HS*

*– HS*

3 Tullsamarbetsrådet, numera Världstullorganisationen (WCO), bildades genom konventionen om inrättandet av ett tullsamarbetsråd, som ingicks i Bryssel den 15 december 1950. Systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering (nedan kallat HS) utarbetades av WCO och inrättades genom den internationella konventionen om systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, som ingicks i Bryssel den 14 juni 1983 och godkändes, tillsammans med ändringsprotokollet av den 24 juni 1986, på Europeiska ekonomiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 87/369/EEG av den 7 april 1987 (EGT L 198, 1987, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 12, s. 3) (nedan kallad HS-konventionen).

4 Nummer 2932 i HS-nomenklaturen, som återfinns i kapitel 29 med rubriken ”Organiska kemikalier”, har följande lydelse:

| Nummer | SH-nummer | Varuslag |
|---|---|---|
| … | | … |
| 2932 | | Heterocykliska föreningar med enbart syre som heteroatom(er) |
| … | | … |
| | | – Andra slag |
| | 2932.95 | – – Tetrahydrocannabinoler (alla isomerer) |
| | | – – Andra |

5 ”Mjukhampa (Cannabis sativa L.), oberedd eller beredd men inte spunnen; blånor och avfall av mjukhampa (inbegripet garnavfall samt rivet avfall och riven lump)” omfattades av HS-nummer 5701, numera HS-nummer 5302.

*– De förklarande anmärkningarna till HS*

6 De förklarande anmärkningarna till HS utarbetas av WCO i enlighet med bestämmelserna i HS-konventionen.

7 I anmärkningen till kapitel 29 i HS-nomenklaturen anges följande:

”Detta kapitel omfattar i regel endast isolerade kemiskt definierade föreningar … En isolerad kemiskt definierad förening är ett ämne som består av en molekyl (med t.ex. kovalent eller jonisk bindning) vars sammansättning definieras av ett konstant förhållande mellan grundämnena och som motsvarar en bestämd strukturformel. … De isolerade kemiskt definierade föreningarna enligt detta kapitel får innehålla föroreningar.”

8 Enligt anmärkningen till HS-nummer 5302 omfattar detta nummer följande:

”1. oberedd hampa i det skick som den har skördats, även med blad och frön avlägsnade;

2. rötad hampa, i vilken fibrerna ännu häftar vid den vedaktiga delen av stjälken men som delvis har lösgjorts genom rötningen;

3. skäktad hampa, som innehåller fria fibrer, ibland med en längd av 2 meter eller mera, vilka har skiljts från växten genom skäktning;

4. häcklad hampa eller hampfibrer, vilka på annat sätt har beretts för spinning, vanligen i form av kamband eller förgarn;

5. blånor och annat avfall av mjukhampa, t.ex. avfall från skäktningen eller häcklingen, avfallsgarn från spinning, vävning etcetera samt rivet avfall, riven lump, rivet förbrukat tågvirke etcetera Blånor och avfall klassificeras enligt detta nummer, oavsett om de är lämpliga för spinning till garn (t.ex. föreligger i form av kamband eller förgarn) eller lämpliga endast som tätnings-, stoppnings- eller fyllnadsmaterial, för papperstillverkning etcetera”

*Den allmänna konventionen*

9 I artikel 1 i den allmänna narkotikakonventionen från 1961, i dess lydelse enligt 1972 års protokoll rörande ändringar i 1961 års konvention, som ingicks i New York den 30 mars 1961 (Förenta nationernas fördragssamling, volym 520, nr 7515) (nedan kallad den allmänna konventionen), föreskrivs följande:

”1. Där icke annat uttryckligen säges eller sammanhanget annorlunda kräver, skola följande definitioner tillämpas överallt i denna konvention:

…

b. ’Cannabis’, varmed avses de blommande eller fruktbärande grenspetsarna av Cannabisväxten (med undantag för fröna och bladen, när de icke åtföljas av grenspetsarna), från vilka hartset icke blivit extraherat, oavsett under vilka benämningar de förekomma.

c. ’Cannabisväxt’, varmed avses varje växt av släktet Cannabis.

…

j. ’Narkotikum’, varmed avses varje ämne, upptaget i förteckning I eller II, vare sig hämtat ur naturriket eller syntetiskt.

…”

10 Listan på narkotika i förteckning I i samma konvention omfattar cannabis, cannabisharts, extrakt och färg från cannabis.

*Konventionen om psykotropa ämnen*

11 I artikel 1 e i 1971 års konvention om psykotropa ämnen, som ingicks i Wien den 21 februari 1971 (Förenta nationernas fördragssamling, volym 1019, nr 14956) (nedan kallad konventionen om psykotropa ämnen) föreskrivs följande:

”Där icke annat uttryckligen sägs eller sammanhanget fordrar något annat, skall följande beteckningar ha den betydelse som anges nedan:

…

e) ’Psykotropt ämne’, varmed avses varje ämne, i naturen förekommande eller syntetiskt, eller varje ur naturriket hämtat material, som upptagits i förteckning I, II, III eller IV [i denna konvention].”

## *Unionsrätt*

### *Rambeslut 2004/757/RIF*

12 I artikel 1 i rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel (EUT L 335, 2004, s. 8) föreskrivs följande:

”I detta rambeslut används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *narkotika*: alla ämnen som omfattas av följande FN-konventioner:
   a) [den allmänna konventionen]
   b) Konventionen om psykotropa ämnen … Därutöver inbegrips ämnen som kontrolleras inom ramen för gemensam åtgärd 97/396/RIF [av den 16 juni 1997, grundad på artikel K 3 i fördraget om europeiska unionen] om informationsutbyte, riskbedömning och kontroll av nya syntetiska droger [(EGT L 167, 1997, s. 1)].”

13 Enligt artikel 2.1 a i rambeslut 2004/757 ska varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande handlingar beläggs med straff när de begås uppsåtligen och orättmätigt: framställning, tillverkning, extraktion, beredning, erbjudande, utbjudande till försäljning, distribution, försäljning, överlåtelse av varje slag, förmedling, försändelse, transitering, transport, import eller export av narkotika. I artikel 2.2 i detta rambeslut preciseras att de handlingar som avses i artikel 2.1 inte ska ingå i rambeslutets tillämpningsområde, om gärningsmännen har handlat endast för sin egen privata konsumtion såsom den definieras i nationell lagstiftning.

### *Konventionen om tillämpning av Schengenavtalet*

14 Konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (EGT L 239, 2000, s. 19), som undertecknades i Schengen den 19 juni 1990 och trädde i kraft den 26 mars 1995 (nedan kallad konventionen om tillämpning av Schengenavtalet), ingår i Schengenregelverket, såsom det avses i artikel 1.2 i rådets beslut 1999/435/EG av den 20 maj 1999 om fastställande av Schengenregelverket, i enlighet med relevanta bestämmelser i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Fördraget om Europeiska unionen, i syfte att besluta om den rättsliga grunden för samtliga de bestämmelser och beslut som utgör Schengenregelverket (EGT L 176, 1999, s. 1).

15 I artikel 71.1 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet anges att de avtalsslutande parterna förbinder sig, vad gäller direkt eller indirekt försäljning av varje slag av narkotika och psykotropa ämnen, även cannabis, samt innehav av sådana preparat och ämnen för försäljning eller export, att i enlighet med Förenta nationernas gällande konventioner vidta alla erforderliga åtgärder för att förebygga och straffa olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.

### *Förordning nr 1307/2013*

16 I artikel 1.1 a i förordning nr 1307/2013 föreskrivs följande:

”I denna förordning fastställs följande:

a) Gemensamma regler om stöd som beviljas direkt till jordbrukare inom ramen för de stödordningar som förtecknas i bilaga I (nedan kallat direktstöd).”

17 Artikel 4.1 d i förordningen har följande lydelse:

”I denna förordning gäller följande definitioner:

…

d) jordbruksprodukter: produkter, med undantag av fiskeriprodukter, förtecknade i bilaga I till fördragen, samt bomull”.

18 I artikel 32.6 i förordningen föreskrivs följande:

”Arealer som används för produktion av hampa ska endast vara stödberättigande hektar om de sorter som används har en tetrahydrokannabinolhalt på högst 0,2 %.”

19 I artikel 35.3 i förordningen föreskrivs följande:

”För att bevara folkhälsan ska [Europeiska] kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 70 som fastställer regler som innebär att stöd endast kan beviljas på villkor att certifierat utsäde av vissa hampsorter används, och förfarandet för fastställande av hampsorter och verifiering av deras tetrahydrokannabinolhalt som avses i artikel 32.6.”

*Förordning nr 1308/2013*

20 I artikel 1.1 och 1.2 i förordning nr 1308/2013 föreskrivs följande:

”1. Genom denna förordning upprättas en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter, vilket betyder de produkter som förtecknas i bilaga I till fördragen, med undantag för de fiskeri- och vattenbruksprodukter enligt definitionen i unionens lagstiftningsakter om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter.

2. De jordbruksprodukter som avses i punkt 1 ska fördelas på följande sektorer enligt respektive delar av bilaga I:

…

h) Lin och hampa, del VIII.

…”

21 I del VIII i bilaga I till förordningen nämns i förteckningen över de produkter som avses i artikel 1.2 i samma förordning bland annat ”Mjukhampa (*Cannabis sativa L.*), oberedd eller beredd men inte spunnen; blånor och avfall av mjukhampa (inbegripet garnavfall samt rivet avfall och riven lump)”.

22 I artikel 189 i denna förordning, som innehåller särskilda bestämmelser om import av hampa, föreskrivs följande:

”1. Nedanstående produkter får endast importeras till unionen om följande villkor är uppfyllda:

a) Oberedd mjukhampa som omfattas av KN-nummer 5302 10 00 ska uppfylla de villkor som anges i artiklarna 32.6 och 35.3 i förordning … nr 1307/2013.

b) Olika sorters hampfrön avsedda för utsäde och som omfattas av KN-nummer ex 1207 99 20 ska åtföljas av ett bevis om att tetrahydrokannabinolhalten för sorten i fråga inte överstiger den som fastställs i artiklarna 32.6 och 35.3 i förordning … nr 1307/2013.

c) Andra hampfrön än sådana som är avsedda för utsäde och som omfattas av KN-nummer 1207 99 91 och endast importeras av importörer som godkänts av medlemsstaten, i avsikt att säkerställa att de inte kommer att användas för utsäde.

2. Denna artikel ska inte påverka tillämpningen av mer restriktiva regler som medlemsstaterna antar i enlighet med EUF-fördraget och de åtaganden som följer av [avtalet om jordbruk (EGT L 336, 1994, s. 22; svensk specialutgåva, område 1, volym 38, s. 24), som återfinns i bilaga 1 A till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (EGT L 336, 1994, s. 3; svensk specialutgåva, område 1, volym 38, s. 5), som godkänts på Europeiska gemenskapens vägnar genom artikel 1.1 första strecksatsen i rådets beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående, på Europeiska gemenskapens vägnar – vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet – av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan (1986–1994) (EGT L 336, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 1, volym 38, s. 3)]”

### *Fransk rätt*

*Folkhälsolagen*

23 I artikel L. 5132–1 i Code de la santé publique (folkhälsolagen), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad folkhälsolagen), föreskrivs följande:

”Med giftiga ämnen avses

…

2° Narkotiska ämnen,

3° Psykotropa ämnen,

…

Med ämnen avses kemiska grundämnen och deras föreningar i naturlig eller industriellt framställd form, eventuellt innehållande tillsatser som är nödvändiga för att släppa ut dem på marknaden.

…”

24 Artikel L. 5132–8 första stycket i folkhälsolagen har följande lydelse:

”Produktion, tillverkning, transport, import, export, innehav, erbjudande, överlåtelse, förvärv och användning av växter, ämnen eller preparat som klassificerats som giftiga ska uppfylla de villkor som anges i dekret från Conseil d’État [(Högsta förvaltningsdomstolen, Frankrike)].”

25 Artikel R. 5132–86 punkterna I och II i folkhälsolagen har följande lydelse:

”I. – Produktion, tillverkning, transport, import, export, innehav, erbjudande, överlåtelse, förvärv eller användning ska vara förbjuden avseende:

1° Cannabis, växten och dess harts, produkter som innehåller eller som utvinns ur cannabis, växten eller dess harts.

2° Tetrahydrocannabinoler, med undantag av delta9-tetrahydrocannabinol, deras estrar, etrar, salter och salter som utvunnits ur nämnda derivat samt produkter som innehåller något av dem.

II. – Undantag från ovan nämnda bestämmelser kan medges för forskning och kontroll samt tillverkning av derivat godkända av generaldirektören för Agence nationale de sécurité du médicament et des produits de santé [(den franska nationella myndigheten för säkerhet avseende läkemedel och hälsovårdsprodukter)].

Odling, import, export samt industriell och kommersiell användning av sorter av cannabis som inte har narkotiska egenskaper eller produkter som innehåller sådana sorter kan tillåtas, efter förslag från myndighetens generaldirektör genom förordning av ansvariga ministrar för jordbruk, tullväsen, industri och hälsa.”

*Förordningen av den 22 augusti 1990*

26 I artikel 1 i arrêté du 22 août 1990, portant application de l’article R. 5132–86 du code de la santé publique pour le cannabis (förordning av den 22 augusti 1990 om tillämpning av artikel R. 5132–86 i folkhälsolagen avseende cannabis (JORF av den 4 oktober 1990, s. 12041), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad förordningen av den 22 augusti 1990), föreskrivs följande:

”Enligt artikel R.5181 i ovan nämnda lag är odling, import, export samt industriell och kommersiell användning (fibrer och frön) tillåten för sorter av Cannabis sativa L. som uppfyller följande kriterier:

– Halten av delta-9-tetrahydrocannabinol i dessa sorter får inte överstiga 0,20 procent.

– Halten av delta-9-tetrahydrocannabinol ska fastställas och provtagning i detta syfte ska ske i enlighet med det [union]sförfarandesätt som anges i bilaga.

…”

*Cirkuläret av den 23 juli 2018*

27 I circulaire du ministère de la Justice, du 23 juillet 2018, ayant pour objet le régime juridique applicable aux établissements proposant à la vente au public des produits issus du cannabis (coffee shops) (justitieministeriets cirkulär av den 23 juli 2018 om de rättsregler som är tillämpliga på inrättningar som erbjuder försäljning till allmänheten av cannabisprodukter (coffee shops)) (2018/F/0069/FD2) (nedan kallat cirkuläret av den 23 juli 2018), tolkas förordningen av den 22 augusti 1990 på följande sätt:

”Odling, import, export och användning av hampa är tillåten endast om

– växten härrör från en av de sorter av cannabis sativa L. som föreskrivs i förordningen [av den 22 augusti 1990],

– endast fibrer och frön från växten används,

– växten innehåller i sig mindre än 0,20 procent av delta9-tetrahydrocannabinol.

I motsats till det argument som inrättningar som erbjuder försäljning av cannabidiolbaserade produkter ibland har anfört är den tillåtna halten av delta9-tetrahydrocannabinol på 0,20 procent tillämplig på cannabisväxten och inte på den slutprodukt som härrör från denna växt.

…

Det bör preciseras att cannabidiol huvudsakligen finns i växtblad och blommor och inte i fibrer och frön. Enligt den tillämpliga lagstiftningen förefaller det följaktligen inte vara möjligt att framställa cannabidiol på villkor som överensstämmer med folkhälsolagen.

…”

**Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan**

28 B S och C A är de före detta företagsledarna i Catlab SAS, ett bolag som bildades år 2014 för att saluföra Kanavape, alpha-cat-satser för att mäta kvaliteten på cannabidiol (CBD) och hampolja. Kanavape är en elektronisk cigarett, vars vätska innehåller CBD, som skulle säljas via internet och ett nätverk av återförsäljare av elektroniska cigaretter. CBD extraheras vanligen ur cannabis sativa L eller hampa, eftersom denna sort naturligt innehåller en hög CBD-halt, men uppvisar en låg halt av tetrahydrocannabinol (nedan kallat THC).

29 Den CBD som användes i Kanavape tillverkades i Republiken Tjeckien med användning av hela cannabis sativa-växten, vilken även odlades på plats. Den importerades till Frankrike av Catlab, som förpackade den i patroner till elektroniska cigaretter.

30 Efter det att Catlab genomfört en marknadsföringskampanj för att lansera Kanavape år 2014 inleddes en utredning och Agence nationale de sécurité du médicament et des produits de santé (nationella myndigheten för säkerhet avseende läkemedel och hälsovårdsprodukter) (ANSM) kopplades in.

31 ANSM:s laboratorium analyserade de Kanavape-patroner som fanns tillgängliga på marknaden. Även om man fann avsevärda skillnader i koncentrationen av CBD i patronerna, så var THC-halten i de undersökta produkterna i samtliga fall lägre än det gränsvärde som var tillåtet enligt lag. I juli 2016, efter det att Commission des stupéfiants et des psychotropes (nämnden för narkotika och psykotropa substanser) hade sammanträtt, meddelade ANSM att den inte betraktade Kanavape som ett läkemedel.

32 Genom dom av den 8 januari 2018 fann Tribunal correctionnel de Marseille (Brottmålsdomstolen i Marseille, Frankrike) att B S och C A hade gjort sig skyldiga till flera överträdelser, bland annat överträdelser av lagstiftningen om giftiga ämnen. Klagandena i det nationella målet dömdes till villkorliga fängelsestraff på 18 respektive 15 månader och till 10 000 euro i böter vardera. Civilrättsligt förpliktades de att solidariskt betala 5 000 euro som ersättning för den skada som Conseil national de l’ordre des pharmaciens (CNOP) (franska farmaceuters yrkesförbund) hade lidit och 600 euro med tillämpning av straffprocesslagen.

33 Klagandena i det nationella målet överklagade denna dom till Cour d’appel d’Aix-en-Provence (Appellationsdomstolen i Aix-en-Provence, Frankrike) den 11 respektive den 12 januari 2018. De har vid den hänskjutande domstolen särskilt gjort gällande att förbudet mot saluföring av CBD från hela cannabis sativa-växten strider mot unionsrätten.

34 Den hänskjutande domstolen har förklarat att CBD inte förefaller ha några ”kända psykoaktiva effekter”. Den hänskjutande domstolen har noterat att Världshälsoorganisationen (WHO) i en rapport från år 2017 rekommenderade att CBD skulle strykas från förteckningen över dopningsmedel, att CBD inte som sådant finns upptaget i den allmänna konventionen, att ANSM den 25 juni 2015 drog slutsatsen att det saknades tillräckliga uppgifter för att klassificera den som ”skadlig” och slutligen att den sakkunniga som utsetts inom ramen för den brottsutredning som ledde till att åtal väcktes mot klagandena i det nationella målet kom fram till att den hade ”en svag påverkan eller ingen påverkan alls på det centrala nervsystemet”. Dessutom anges CBD inte uttryckligen vare sig i de författningar som reglerar industriell hampa eller i de författningar som reglerar cannabis som narkotika.

35 Eftersom den CBD som förekommer i Kanavape har sitt ursprung i hela cannabis sativa-växten, ska den betraktas som en produkt som härrör från andra delar av denna växt än frön och fibrer, vars saluföring enligt artikel 1 i förordningen av den 22 augusti 1990, såsom den tolkats i cirkuläret av den 23 juli 2018, inte är tillåten.

36 I detta sammanhang vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida denna bestämmelse är förenlig med unionsrätten. Den anser nämligen att ”hampa (cannabis sativa), oberedd, rötad, skäktad, häcklad eller på annat sätt beredd hampa, men inte spunnen; blånor och avfall av mjukhampa (inbegripet rivet avfall och riven lump)” återfinns i kapitel 57 i HS-nomenklaturen, till vilken det hänvisas i bilaga I till fördragen, och som följaktligen ska betraktas som en jordbruksprodukt i den mening som avses i artikel 38 FEUF, genom vilken det inrättades en inre marknad grundad på fri rörlighet för varor.

37 Den hänskjutande domstolen anser att CBD inte kan anses vara ”narkotika”, eftersom halten av THC i den hampa som lagligen saluförs i de andra medlemsstaterna är lägre än 0,2 procent, liksom är fallet i det nationella målet. Enligt domen av den 26 oktober 1982, Wolf (221/81, EU:C:1982:363), och domen av den 28 mars 1995, Evans Medical och Macfarlan Smith (C-324/93, EU:C:1995:84), kan nämligen endast varor vars skadlighet har påvisats eller är allmänt vedertagen och vars import och saluföring är förbjuden i alla medlemsstater kvalificeras på detta sätt.

38 Den hänskjutande domstolen anser dessutom att förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013 är tillämpliga på hampa.

39 Även om det enligt artikel 189 i förordning nr 1308/2013 är tillåtet att importera oberedd mjukhampa på vissa villkor och det fastställs begränsningar för vissa frön, ska artikel 189 ”inte påverka tillämpningen av mer restriktiva regler som medlemsstaterna antar i enlighet med EUF-fördraget och de åtaganden som följer av [jordbruksavtalet, som återfinns i bilaga 1 A till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen]”.

40 Enligt den hänskjutande domstolens mening är de kumulativa villkor som EU-domstolen har ställt upp för att en ”mer restriktiv” nationell åtgärd, i den mening som avses i nämnda artikel 189, ska anses vara förenlig med EUF-fördraget, inte uppfyllda.

41 Enligt den hänskjutande domstolen tycks nämligen målet att skydda folkhälsan redan ha beaktats i förordning nr 1308/2013, eftersom dess tillämpningsområde är begränsat till att endast avse de sorter för vilka det finns garantier vad gäller halten av rusframkallande ämnen och eftersom det i förordningen fastställs dels en begränsning avseende frön, dels en procentsats på 0,2 procent för THC-halten i hampa.

42 Enligt den hänskjutande domstolen verkar det inte vara möjligt att åberopa proportionalitetsprincipen, eftersom Republiken Frankrike i cirkuläret av den 23 juli 2018, för att motivera förbudet mot CBD av naturligt ursprung, stödjer sig på ett förbud som inte kan utsträckas till att avse saluföring av syntetisk CBD med identiska egenskaper och effekter.

43 Mot denna bakgrund har Cour d'appel d'Aix-en-Provence (Appellationsdomstolen i Aix-en-Provence) beslutat att vilandeförklara målet och hänskjuta följande fråga till EU-domstolen för förhandsavgörande:

"Ska förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013, samt principen om fri rörlighet för varor, tolkas så att undantagsbestämmelserna enligt ministerförordningen av den 22 augusti 1990, enligt vilka odling av hampa, dess industriella användning och saluföring endast är tillåten för fibrer och frön, utgör en begränsning som är oförenlig med [unions]rätten?"

## Prövning av tolkningsfrågan

44 Även om den hänskjutande domstolen i sin fråga avser den begränsning som innebär att "odling av hampa, dess industriella användning och saluföring endast är tillåten för fibrer och frön", framgår det av dess egna förklaringar att den ställda frågan endast är relevant för prövningen av det nationella målet i den mån den avser huruvida en nationell lagstiftning, enligt vilken det är förbjudet att saluföra CBD när den har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte enbart ur dess fibrer och frön, är förenlig med unionsrätten.

45 Den hänskjutande domstolen ska således anses ha ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013 samt artiklarna 34 och 36 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning i den mån den förbjuder saluföring av CBD när den har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte enbart ur dess fibrer och frön.

### *Tolkningen av förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013*

46 Tillämpningsområdet för förordning nr 1308/2013 definieras i artikel 1.1 i förordningen. Där anges att det genom denna förordning upprättas en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter, vilket betyder de produkter som förtecknas i bilaga I till fördragen, med undantag för fiskeri- och vattenbruksprodukter enligt definitionen i unionens lagstiftningsakter om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter.

47 När det i bestämmelserna i förordning nr 1307/2013 hänvisas till jordbruksprodukter avses, enligt artikel 4.1 d i förordningen, de produkter, med undantag av fiskeriprodukter som anges i bilaga I till fördragen, samt bomull.

48 Det ska i detta hänseende preciseras att bilaga I till fördragen, som dessa bestämmelser hänvisar till, bland annat innehåller en hänvisning till HS-nummer 5701, vilket sedermera blivit HS-nummer 5302. Detta nummer omfattar "mjukhampa (cannabis sativa), oberedd, rötad, skäktad, häcklad eller på annat sätt beredd hampa, men inte spunnen, blånor och avfall av mjukhampa (inbegripet rivet avfall och riven lump)".

49 Enligt de förklarande anmärkningarna till HS, som utan att vara rättsligt bindande utgör ett viktigt hjälpmedel vid tolkningen av vad som omfattas av olika tulltaxenummer (dom av den 13 september 2018, Vision Research Europe, C-372/17, EU:C:2018:708, punkt 23) omfattar nummer 5302 "oberedd hampa i det skick som den har skördats, även med blad och frön avlägsnade", "rötad hampa, i vilken fibrerna ännu häftar vid den vedaktiga delen av stjälken men som delvis har lösgjorts genom rötningen", "skäktad hampa, som innehåller fria fibrer, ibland med en längd av 2 meter eller mera, vilka har skiljts från växten genom skäktning", "häcklad hampa eller hampfibrer, vilka på annat sätt har beretts för spinning, vanligen i form av kamband eller förgarn" och "blånor och annat avfall av mjukhampa".

50 C A har, utan att motsägas av övriga berörda parter i förfarandet vid EU-domstolen, gjort gällande att den CBD som är aktuell i det nationella målet har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten genom koldioxidutvinning ($CO_2$).

51 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 35 i sitt förslag till avgörande kan denna produkt således inte betraktas varken som oberedd hampa, eftersom den inte är i det skick som den har skördats, eller som rötad eller skäktad hampa, eller fria fibrer, eftersom utvinningsprocessen inte innebär att fibrerna skiljs från resten av växten.

52 I motsats till vad klagandena i det nationella målet har gjort gällande anser domstolen följaktligen att CBD som utvunnits ur hela cannabis sativa-växten inte kan anses omfattas av HS-nummer 5701, numera HS-nummer 5302, som avses i bilaga I till fördragen.

53 Det ska emellertid påpekas att kapitel 29 i HS-nomenklaturen omfattar organiska kemikalier och att HS-nummer 2932 omfattar heterocykliska föreningar med enbart syre som heteroatom(er), däribland THC, en cannabinoid såsom CBD.

54 Enligt de förklarande anmärkningarna till HS omfattar kapitel 29 i HS-nomenklaturen isolerade kemiskt definierade föreningar, vilka utgörs av ämnen som består av en molekyl vars sammansättning definieras av ett konstant förhållande mellan grundämnena och som motsvarar en bestämd strukturformel och som får innehålla föroreningar.

55 Eftersom den produkt som är aktuell i det nationella målet har framställts på ett sådant sätt att den inte innehåller någon annan förening än CBD, förutom föroreningar, omfattas den således av HS-nummer 2932.

56 Eftersom HS-nummer 2932 inte nämns i förteckningen över jordbruksprodukter som anges i bilaga I till fördragen, följer det av ovanstående överväganden att den CBD som finns i hela cannabis sativa-växten inte kan betraktas som en jordbruksprodukt och följaktligen inte kan anses vara en sådan produkt som avses i förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013.

57 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 36 i sitt förslag till avgörande omfattar dessa förordningar nämligen endast de produkter som anges i artikel 4.1 d i förordning nr 1307/2013 och i artikel 1.1 i förordning nr 1308/2013.

58 Under dessa omständigheter finner domstolen att förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013 ska tolkas så, att de inte är tillämpliga på CBD.

### *Tolkningen av artiklarna 34 och 36 FEUF*

59 Domstolen erinrar inledningsvis om att det är allmänt vedertaget att narkotika, inklusive hampabaserad narkotika såsom cannabis, är skadlig, och att det därför är förbjudet att saluföra narkotika i alla medlemsstater, med undantag för en strängt övervakad handel för medicinska och vetenskapliga ändamål (dom av den 16 december 2010, Josemans, C-137/09, EU:C:2010:774, punkt 36).

60 Denna rättsliga situation är förenlig med olika internationella instrument som medlemsstaterna har varit med om att utarbeta eller har tillträtt, såsom den allmänna konventionen och konventionen om psykotropa ämnen. De åtgärder som föreskrivs i dessa konventioner har därefter förstärkts och kompletterats genom Förenta nationernas konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen, som ingicks i Wien den 20 december 1988 (Förenta nationernas fördragssamling, volym 1582, nr 1–27627), till vilken samtliga medlemsstater och unionen är parter. Nämnda rättsliga

situation är även motiverad med hänsyn till unionsrätten, särskilt rambeslut 2004/757 och artikel 71.1 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 december 2010, Josemans, C-137/09, EU:C:2010:774, punkterna 37–40).

61 Av detta följer att narkotika som inte ingår i den av de behöriga myndigheterna strängt övervakade handeln för medicinska och vetenskapliga ändamål, på grund av sin art, omfattas av ett import- och försäljningsförbud i alla medlemsstater (dom av den 16 december 2010, Josemans, C-137/09, EU:C:2010:774, punkt 41).

62 Eftersom det är förbjudet att släppa ut narkotika som inte omfattas av den strängt övervakade handeln för medicinska och vetenskapliga ändamål i det ekonomiska kretsloppet och handeln inom unionen, kan personer som saluför dessa produkter inte åberopa den fria rörligheten eller icke-diskrimineringsprincipen beträffande en verksamhet som består i försäljning av cannabis (dom av den 16 december 2010, Josemans, C-137/09, EU:C:2010:774, punkt 42).

63 Det ska således fastställas huruvida den CBD som är aktuell i det nationella målet utgör narkotika i den mening som avses i den rättspraxis som anges i punkterna 59–62 i förevarande dom.

64 Det kan påpekas att detta ämne varken omfattas av konventionen om psykotropa ämnen eller av den gemensamma åtgärden 97/396, till vilka det hänvisas i artikel 1 led 1 b i rambeslut 2004/757.

65 Det ska således fastställas huruvida den CBD som är aktuell i det nationella målet omfattas av den allmänna konventionen, som det hänvisas till i artikel 1 led 1 a i rambeslut 2004/757 och som även avses i artikel 71.1 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet.

66 När det gäller tolkningen av en internationell konvention, såsom den allmänna konventionen, ska det erinras om att ett internationellt fördrag enligt fast rättspraxis ska tolkas på grundval av sin ordalydelse och mot bakgrund av sina mål. I artiklarna 31 i Wienkonventionen av den 23 maj 1969 om traktaträtten (Förenta nationernas fördragssamling, volym 1155, s. 331) och i Wienkonventionen av den 21 mars 1986 om traktaträtten mellan stater och internationella organisationer eller internationella organisationer sinsemellan (Förenta nationernas officiella dokument om traktaträtten mellan stater och internationella organisationer eller internationella organisationer sinsemellan, volym II, s. 91), vilka ger uttryck för allmän internationell sedvanerätt, föreskrivs i detta hänseende att en traktat ska tolkas ärligt i överensstämmelse med den gängse meningen av traktatens ordalydelse sedd i sitt sammanhang och mot bakgrund av traktatens ändamål och syfte (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 januari 2006, IATA och ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, punkt 40).

67 Det framgår av ingressen till den allmänna konventionen att parterna bland annat förklarar sig känna ansvar för mänsklighetens fysiska och psykiska hälsa och är medvetna om sin plikt att förebygga och bekämpa narkotikamissbruk.

68 Med ”narkotikum” avses enligt artikel 1.1 j i den allmänna konventionen varje ämne upptaget i förteckning I och II i konventionen, oavsett om det är hämtat ur naturriket eller syntetiskt. I förteckning I i denna konvention återfinns bland annat cannabis, cannabisharts samt extrakt och färg av cannabis.

69 Dessutom definieras termerna cannabis och cannabisväxt i artikel 1.1 b och c i den allmänna konventionen som ”de blommande eller fruktbärande grenspetsarna av Cannabisväxten (med undantag för fröna och bladen, när de icke åtföljas av grenspetsarna), från vilka hartset icke blivit extraherat, oavsett under vilka benämningar de förekomma” och som ”varje växt av släktet Cannabis”.

70 I förevarande fall framgår det av handlingarna i målet att den CBD som är aktuell i det nationella målet har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte endast ur frön och blad av denna växt med undantag för dess blommande eller fruktbärande grenspetsar.

71 Under dessa omständigheter är det riktigt att en bokstavstolkning av bestämmelserna i den allmänna konventionen skulle kunna leda till slutsatsen att CBD – i den mån som den har utvunnits ur en växt av släktet cannabis och i den mån hela växten har använts, även dess blommande eller fruktbärande grenspetsar – utgör ett cannabisextrakt i den mening som avses i förteckning I i denna konvention och följaktligen ett ”narkotikum” i den mening som avses i artikel 1.1 j i samma konvention.

72 Det framgår emellertid av uppgifterna i målet, vilka har sammanfattats i punkt 34 i förevarande dom, att den CBD som är aktuell i det nationella målet, enligt tillgängliga vetenskapliga rön, inte förefaller ha psykotropa eller skadliga effekter på människors hälsa. Enligt dessa uppgifter i målet har för övrigt den art av cannabis från vilken detta ämne har utvunnits, som lagligen har odlats i Republiken Tjeckien, en THC-halt som inte överstiger 0,2 procent.

73 Såsom framgår av punkt 67 i förevarande dom grundas den allmänna konventionen bland annat på målet att skydda mänsklighetens fysiska och psykiska hälsa. Detta syfte ska således beaktas vid tolkningen av bestämmelserna i denna konvention.

74 Ett sådant synsätt gör sig än mer gällande, eftersom en läsning av kommentarerna till den allmänna konventionen som publicerats av FN angående definitionen av cannabis i denna konvention leder till slutsatsen att denna definition, med hänsyn till konventionens mål och allmänna anda, är nära knuten till de vetenskapliga rönen om skadligheten av cannabisprodukter för människors hälsa. För att illustrera detta framgår det särskilt av dessa kommentarer att det förhållandet att blommande eller fruktbärande grenspetsar från vilka hartset blivit extraherat uteslöts från definitionen av cannabis i artikel 1.1 b konventionen var motiverat av den omständigheten att dessa grenspetsar endast innehåller en försumbar mängd av den psykoaktiva ingrediensen.

75 Med beaktande av dessa omständigheter, vilka det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera, finner EU-domstolen att det skulle strida mot syftet med och den allmänna andemeningen i den allmänna konventionen att inkludera CBD i definitionen av ”narkotikum” i den mening som avses i denna konvention, i egenskap av cannabisextrakt, eftersom CBD enligt de gällande vetenskapliga rön som det erinras om i punkt 34 i förevarande dom inte innehåller någon psykoaktiv ingrediens.

76 Av detta följer att den CBD som är aktuell i det nationella målet inte utgör narkotika i den mening som avses i den allmänna konventionen.

77 Det ska dessutom tilläggas, vilket även kommissionen har påpekat, att den CBD som är aktuell i det nationella målet lagligen tillverkades och salufördes i Republiken Tjeckien.

78 Mot bakgrund av dessa överväganden finner EU-domstolen att artiklarna 34 och 36 FEUF är tillämpliga på den CBD som är aktuell i det nationella målet.

79 EU-domstolen erinrar om att den fria rörligheten för varor mellan medlemsstaterna utgör en grundläggande princip i EUF-fördraget som kommer till uttryck genom förbudet i artikel 34 FEUF mot kvantitativa importrestriktioner mellan medlemsstaterna och mot åtgärder med motsvarande verkan (dom av den 18 juni 2019, Österrike/Tyskland, C-591/17, EU:C:2019:504, punkt 119).

80 Det följer av fast rättspraxis att alla åtgärder som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan hindra handeln inom unionen, utgör åtgärder med verkan motsvarande kvantitativa importrestriktioner, vilka enligt artikel 34 FEUF är förbjudna mellan medlemsstaterna (dom av den 18 juni 2019, Österrike/Tyskland, C-591/17, EU:C:2019:504, punkt 120).

81 En åtgärd, även om den varken har som syfte eller verkan att behandla produkter från andra medlemsstater mindre fördelaktigt, omfattas i övrigt av begreppet ”åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa begränsningar” i den mening som avses i artikel 34 FEUF, om den hindrar att varor med ursprung i andra medlemsstater får tillträde till en medlemsstats marknad (dom av den 18 juni 2019, Österrike/Tyskland, C-591/17, EU:C:2019:504, punkt 121).

82 I förevarande fall har det inte bestritts att förbudet mot att saluföra CBD, som lagligen har tillverkats i en annan medlemsstat, när den har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten, och inte enbart ur dess fibrer och frön, utgör en åtgärd med verkan motsvarande kvantitativa restriktioner i den mening som avses i artikel 34 FEUF.

83 Det följer emellertid av fast rättspraxis att en sådan åtgärd kan motiveras av något av de till allmänintresset hänförliga skäl som anges i artikel 36 FEUF eller av tvingande krav. I båda fallen måste den nationella bestämmelsen vara ägnad att säkerställa att det eftersträvade målet uppnås och den får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet (dom av den 18 juni 2019, Österrike/Tyskland, C-591/17, EU:C:2019:504, punkt 122).

84 En begränsande åtgärd kan endast anses vara ägnad att säkerställa förverkligandet av det eftersträvade målet om den verkligen på ett sammanhängande och systematiskt sätt tillgodoser behovet av att uppnå detta mål (dom av den 23 december 2015, Scotch Whisky Association m.fl., C-333/14, EU:C:2015:845, punkt 37).

85 Eftersom Republiken Frankrike har gjort gällande att dess lagstiftning om förbud mot saluföring av produkter som härrör från andra delar av cannabisväxten än dess fibrer och frön syftar till att skydda folkhälsan – en hänsyn som anges i artikel 36 FEUF – erinrar domstolen om att människors hälsa och liv ges högsta prioritet bland de värden och intressen som skyddas genom EUF-fördraget och att det ankommer på medlemsstaterna att fastställa på vilken nivå de vill säkerställa skyddet för folkhälsan och på vilket sätt denna nivå ska uppnås. Eftersom denna nivå kan variera mellan medlemsstaterna ska medlemsstaterna medges ett utrymme för skönsmässig bedömning (dom av den 19 oktober 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 30).

86 Ett sådant utrymme för skönsmässig bedömning med avseende på skyddet för folkhälsan är särskilt stort när det visas att det fortfarande råder vetenskaplig osäkerhet beträffande vissa ämnen som används av konsumenterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkt 86).

87 Eftersom artikel 36 FEUF innehåller ett undantag – som ska tolkas restriktivt – till den fria rörligheten för varor inom unionen, åligger det de nationella myndigheter som åberopar denna bestämmelse att i varje enskilt fall, med hänsyn till resultaten av internationell vetenskaplig forskning, visa att den nationella lagstiftningen är nödvändig för att effektivt skydda de intressen som anges i denna bestämmelse och särskilt att saluföringen av den aktuella produkten medför en verklig risk för folkhälsan som bör bli föremål för en ingående bedömning (dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkterna 87 och 88).

88 Ett beslut om förbud mot saluföring, vilket för övrigt är det hinder som mest inskränker handeln med produkter som lagligen tillverkats och saluförts i andra medlemsstater, får endast fattas om det mot bakgrund av de senaste vetenskapliga rön som finns tillgängliga då beslutet om ett sådant förbud fattas är tillräckligt styrkt att det föreligger en verklig risk för folkhälsan. Den riskbedömning som medlemsstaten i detta sammanhang är skyldig att utföra ska omfatta en bedömning av sannolikheten för att användningen av de förbjudna produkterna får skadliga effekter för folkhälsan samt av hur allvarliga dessa eventuella effekter är (dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkt 89).

89 Vid utövandet av sin rätt till skönsmässig bedömning med avseende på skyddet för folkhälsan ska medlemsstaterna iaktta proportionalitetsprincipen. De åtgärder som vidtas ska följaktligen begränsas till vad som verkligen är nödvändigt för att garantera skyddet för folkhälsan. Detta innebär att åtgärderna ska vara proportionerliga i förhållande till det eftersträvade syftet och att syftet inte skulle ha kunnat uppnås genom åtgärder med en mindre begränsande verkan på handeln inom unionen (dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkt 90).

90 Förvisso kan den bedömning som medlemsstaten måste göra komma att visa att det råder en stor vetenskaplig och praktisk osäkerhet i detta avseende. En sådan osäkerhet, som är förenad med försiktighetsbegreppet, påverkar medlemsstaternas utrymme för skönsmässig bedömning och inverkar således på tillämpningen av proportionalitetsprincipen. Under sådana omständigheter måste en medlemsstat, med stöd av försiktighetsprincipen, tillåtas vidta skyddsåtgärder utan att behöva vänta på att det fullt ut visas att sådana risker faktiskt föreligger och hur allvarliga de är. Riskbedömningen får emellertid inte grundas på rent hypotetiska antaganden (dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkt 91).

91 För en korrekt tillämpning av försiktighetsprincipen krävs det, för det första, att de eventuellt negativa följderna för hälsan av den föreslagna användningen av den produkt som saluföringsförbudet avser kan identifieras och, för det andra, att en helhetsbedömning av hälsoriskerna görs, grundad på de mest tillförlitliga vetenskapliga uppgifter som finns tillgängliga och på de senaste resultaten av den internationella forskningen (dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkt 92).

92 Om resultaten av genomförda undersökningar inte är så fullständiga, övertygande eller exakta att det är möjligt att med säkerhet fastställa förekomsten eller omfattningen av den påstådda risken, men det likväl är sannolikt att det skulle uppstå en verklig skada för folkhälsan om risken förverkligades, är det enligt försiktighetsprincipen motiverat att vidta åtgärder som begränsar handeln, under förutsättning att de är icke-diskriminerande och objektiva (dom av den 28 januari 2010, kommissionen/Frankrike, C-333/08, EU:C:2010:44, punkt 93).

93 Det är mot bakgrund av den rättspraxis som det hänvisas till i punkterna 83–92 i förevarande dom som den hänskjutande domstolen ska bedöma huruvida förbudet mot att saluföra CBD som lagligen framställts i en annan medlemsstat, när den har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte enbart från fibrer och frön, är ägnat att säkerställa att målet att skydda folkhälsan uppnås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål. Det ankommer emellertid på EU-domstolen att tillhandahålla den hänskjutande domstolen alla uppgifter som är nödvändiga för att vägleda den nationella domstolen vid denna bedömning.

94 Vad gäller bedömningen av huruvida detta förbud är ägnat att säkerställa att målet att skydda folkhälsan uppnås, ska det påpekas att det under förhandlingen framkom att nämnda förbud inte gäller saluföring av syntetiskt CBD som har samma egenskaper som den CBD som utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och som kan användas som ersättning för denna sistnämnda CBD. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera denna omständighet som, om den styrks, kan tyda på att den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet inte är ägnad att på ett sammanhängande och systematiskt sätt uppnå detta mål.

95 Vad gäller nödvändigheten av förbudet mot att saluföra CBD när denna har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte ur enbart fibrer och frön, ska det påpekas att Republiken Frankrike inte är skyldig att visa att denna produkts farliga egenskap är identisk med den farliga egenskapen i sådan narkotika som de ämnen som anges i förteckningarna I och II i den allmänna konventionen. Icke desto mindre ankommer det på den hänskjutande domstolen att bedöma de vetenskapliga rön som finns tillgängliga och som lagts fram vid den för att, mot bakgrund av den rättspraxis som anges i

punkterna 88–92 i förevarande dom och med beaktande av övervägandena i punkt 72 i denna dom, försäkra sig om att den påstådda verkliga risken för folkhälsan inte förefaller grunda sig på rent hypotetiska överväganden.

96 Mot bakgrund av dessa överväganden ska den ställda frågan besvaras enligt följande. Artiklarna 34 och 36 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning som förbjuder saluföring av CBD, som lagligen har tillverkats i en annan medlemsstat, när den har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte enbart ur dess fibrer och frön, såvida inte denna lagstiftning är ägnad att säkerställa att målet att skydda folkhälsan uppnås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål. Förordningarna nr 1307/2013 och nr 1308/2013 ska tolkas så, att de inte är tillämpliga på en sådan lagstiftning.

## Rättegångskostnader

97 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

**Artiklarna 34 och 36 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning som förbjuder saluföring av cannabidiol (CBD) som lagligen har tillverkats i en annan medlemsstat, när den har utvunnits ur hela cannabis sativa-växten och inte enbart ur dess fibrer och frön, såvida inte denna lagstiftning är ägnad att säkerställa att målet att skydda folkhälsan uppnås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013 av den 17 december 2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 637/2008 och rådets förordning (EG) 73/2009 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 ska tolkas så att de inte är tillämpliga på en sådan lagstiftning.**

Underskrifter